

Möte mellan ministrarna ansvariga för samiska frågor och sametingspresidenterna i Finland, Norge och Sverige

Helsingfors den 18 november 2020

1. Den fortsatta handläggningen av nordiska samekonventionen

Ministrarna och sametingspresidenterna diskuterade nuläget gällande den nordiska samekonventionen.

Ministrarna och sametingspresidenterna betonar vikten av att komma vidare i arbetet för en nordisk samekonvention.

Ministrarna och sametingspresidenterna strävar efter att framskrida med handläggningen av den nordiska samekonventionen.

Målet är att en överenskommen text ska vara klar för undertecknande i slutet av våren 2021 för att sedan respektive land kan gå vidare med sin anslutnings- och ratificeringsprocess.

2. Inrättande av en permanent organisation för de samiska språkens kompetens- och resurscenter Sámi Giellagáldu

Vid sitt föregående möte den 28 november 2018 behandlade ministrarna och sametingspresidenterna beredningen av organisationsformen för de samiska språkens kompetens- och resurscenter Sámi Giellagáldu. Den arbetsgrupp som behandlat ärendet slutförde sitt arbete 2019, då också Nordiska ämbetsmannaorganet för samiska frågor (NÄS) behandlade ärendet.

Beredningen har därefter fortsatt i samarbete mellan sametingen i de tre länderna. Vid mötet presenterades en lägesrapport om hur beredningen framskrider och om de fortsatta planerna. Sametinget har som mål att för Sámi Giellagáldu ska inrättas en ny permanenta organisation som är operativ under 2021. Den permanenta organisationen ska finnas i anslutning till det norska sametinget. Sametingen i Norge, Sverige och Finland lyfte fram inrättandet av Sámi Giellagáldu som en av deras gemensamma prioriteter under det internationella året för urfolksspråk IYIL2019.

Sametingen ser fram emot ytterligare samarbete kring bevarandet, stärkandet och utvecklandet av de samiska språken i samband med det internationella årtiondet för urfolksspråk IDIL2022-32.

Ministrarna och sametingspresidenterna uttryckte sitt fortsatta stöd för det gemensamma nordiska språkarbetet, som är av väsentlig betydelse för de samiska språkens livskraft och utveckling. Ministrarna och sametingspresidenterna är nöjda över att arbetet med att inrätta en permanent organisation för Sámi Giellagáldu har framskridit i samarbete mellan sametingen och i dialog med ministerierna. Ministrarna och sametingspresidenterna ber Nordiska ämbetsmannaorganet för samiska ärenden (NÄS) följa upp och vid behov stödja etableringen av den nya organisationen.

3. Coronapandemins inverkan på samerna

Coronapandemin och de begränsningar som gjorts på grund av den har haft betydande konsekvenser för samerna. Styrelsen för Samiska parlamentariska rådet (SPR) har den 6 oktober 2020 gett ett offentligt uttalande om konsekvenserna för det samiska samfundet av coronaviruspandemin och stängningen av de yttre gränserna. Sametingen berättade mot bakgrund av uttalandet om coronapandemins konsekvenser och sina synpunkter på statens skyldigheter med tanke på situationen och den framtida beredskapen.

Ministrarna och sametingspresidenterna konstaterade enhälligt att det är nödvändigt att fästa uppmärksamhet vid samernas hälsa, välfärd, tjänster på samiska och samernas rätt att bevara och utveckla sitt eget språk och sin egen kultur också i exceptionella situationer och i beredskapen inför dem. Ministrarna och sametingspresidenterna antecknar för kännedom Samiska parlamentariska rådets uttalande och de synpunkter som sametingen framfört vid mötet och förmedlar information om dem till de ansvariga myndigheterna i sina respektive länder.

4. Främja goda relationer mellan befolkningsgrupper och motverka hatretorik

Rasism och diskriminering mot samer har behandlats på ministermötena år 2016 och 2012. År 2016 uppmärksammade ministrarna och sametingspresidenterna att diskriminerande strukturer i historien hänger samman med den rasism och diskriminering som äger rum idag. Ministrarna och sametingspresidenterna beslutade att verka för att höja kunskapsnivån om rasism och diskriminering både i det förflutna och idag.

Ministrarna och sametingspresidenterna anser det viktigt att främja relationerna mellan samer och övriga befolkningsgrupper samt att målmedvetet motverka hatyttringar och andra uttryck av rasism riktat mot samer.

Ministrarna och sametingspresidenterna konstaterar att ett ökat samarbete på nordisk nivå kan ta tillvara nationella erfarenheter och lärdomar för informations- och kunskapsutbyte i en nordisk kontext samt verka för att vidta gemensamma åtgärder.

Ministrarna och sametingspresidenterna ber Nordiskt ämbetsmannaorgan för samiska frågor (NÄS) att:

- utbyta information och erfarenheter om goda exempel för att öka kunskapen i samhället med syfte att motverka negativa attityder och stereotypa föreställningar om samer;
- utbyta information och sträva efter att motverka att unga samer tystas på grund av hot och hat i det offentliga samtalet samt ta fram och sprida information om hatbrott och om hur hatbrott kan anmälas; öka samers kunskap om hatbrott;
- i mån av möjlighet utbyta information om sannings- och försoningsprocesserna i de tre länderna så att de som är involverade i processerna kan dra nytta av varandras erfarenheter. Sannings- och försoningsprocesserna kommer att bidra till att lyfta fram historiska oförrätter, vilket bidrar till att öka förståelsen för dagens situation för det samiska folket.

5. Förbättrande av möjligheterna att använda de samiska språken i digitala miljöer

Ministrarna och sametingspresidenterna behandlade användningen av de samiska språken på plattformar och i program för informations- och kommunikationsteknik (IKT) och gav följande uttalande om urfolkens möjligheter att få tillgång till digitala lösningar:

Ministrarna och sametingspresidenterna anser att den nya tekniken skapar nya förhållanden och möjligheter att använda och utveckla språken och betonar att också ursprungsbefolkningarnas språk i framtiden måste kunna användas digitalt. Ministrarna och sametingspresidenterna anser det vara av stor vikt att urfolk ska kunna använda sina språk på digitala plattformarna. Detta är viktigt inte bara för varje språkanvändare, utan också för språkens överlevnad.

Ministrarna och sametingspresidenterna konstaterar att de samiska språken står inför särskilda utmaningar när det gäller digitala medier bland annat för att de samiska språken inte har integrerats i de mest använda IKT-plattformarna och programmen.

Ministrarna och sametingspresidenterna uppmuntrar dataindustrin att beakta de samiska språken i sina utvecklingsplaner och främja användningen av dem i sina produkter. Ministrarna och sametingspresidenterna tar upp frågan på lämplig nivå i sina respektive länder med representanter för dataindustrin.

Ministrarna och sametingspresidenterna noterar att universitet, högskolor, företag och andra utvecklar digitala användartjänster inom samiska språk (t.ex. ordböcker, stavningskontroll och tangentbord) som främjar språkanvändning och inläring. Målet är att göra dessa tjänster och program mer kända, och främja deras användning. Ministrarna och sametingspresidenterna uppmanar flera teknikföretag att tillgängliggöra sin teknik så att flera ska kunna nyttja dessa program i samband med dataindustrins produkter.

6. Näringsgrundlag för levande samiska samhällen – information

Ministrarna och sametingspresidenterna fick information om situationen i samiska områdena och om planerna att behandla temat nästa år i Norge.

Ministrarna och sametingspresidenterna

Anna-Maja Henriksson
Justitieminister, Finland

Tuomas Aslak Juuso
Ordförande, Sametinget i Finland

Amanda Lind
Kultur- och demokratiminister, Sverige

Per-Olof Nutti
Styrelseordförande, Sametinget i Sverige

Linda Hofstad Helleland
Distrikts- och digitaliseringsminister, Norge

Aili Keskitalo
President, Sametinget i Norge

Vid protokollet

Anna-Maja Henriksson
Ordförande för mötet